

POVIJESNI MUZEJ ISTRE

Gradinski uspon 6, 52100 Pula, tel./ faks 052/211-566
e-mail: povijesni-muzej-istre@pu.tel.hr

Tip muzeja:	specijalni muzej	Gracijano Kešac (kustos), Davor Mandić (viši kustos), Marija Mogorović (muzejski tehničar)
Vrsta muzeja:	povijesni	
Djelokrug:	županijski i međuzupanijski	
Osnovano:	1955.	
Osnivač:	županija	
U sastavu:		
Sastavljen od:		
Broj stručnih djelatnika:	3	
Ravnatelj:	Davor Mandić	
Voditelj:		

1. SKUPljanJE GRAĐE

1.1. Kupnja

Kupljena su 1 163 predmeta.

Zbirka starih razglednica

- Fundus je obogaćen s 819 novih razglednica nastalih u razdoblju od 90-ih godina 19. do 40-ih godina 20. st.

Zbirka odličja, medalja i plaketa

- Otkupljen je 31 primjerak – 15 iz razdoblja vladavine Austrije, odnosno Austro-Ugarske (odličje Crvenog križa, Srebrnog križa za zasluge s krunom, minijature Medalje za hrabrost i Ratne medalje iz 1873.), 8 iz razdoblja vladavine Italije (priznanje PNF za sudjelovanje u maršu na Rim, 2 medalje za sudjelovanje u pohodu na Rim), 1 iz razdoblja Trećeg Reicha, 3 iz SFRJ i 2 sakralne medalje.

Kartografska zbirka

- Zbirka je obogaćena s 5 akvizicija: vojnom kartom – specijalkom, zemljovidom južne Istre (Umgebungskarte von Pola); planom grada Pule iz 1886. (Pianta della città di Pola), džepnim putnim zemljovidom austrijskog primorja s Dalmacijom, Bosnom i Hercegovinom (Reisekarten von Dalmatien, Bosnien und Hercegovina)

Zbirka oružja i vojne opreme

- Otkupljeno je 228 predmeta (vojnih odora, sablji, bodeža i dva pilotska znaka austrougarske provenijencije iz 19. i s početka 20. st.; talijanskih fašističkih odora te sablji i bodeža; znakovlje hrvatske vojske iz prvih godina djelovanja).

Numizmatička zbirka

- Zbirka je obogaćena za 41 novi predmet: 2 novčića iz vremena Mletačke Republike; 34 iz razdoblja Austrije, odnosno Austro-Ugarske Monarhije; 2 iz razdoblja Kraljevine Italije i 1 novčanica iz razdoblja anglo-američke vojne uprave. Posebnu vrijednost ima mletački srebrnjak iz prve polovice 18. st. s natpisom dužda Alvisa Alvisa Pisanija (1735.-1741.)

Zbirka fotografija

- Otkupljeno je 10 fotografija s motivima gradskog života Pule, grada kao ratne luke s početka 20. st., te dvije fotografije na čijoj su poledini logotipovii pulskih fotoateljera L. Mioni i Flora

Zbirka gradskog života

- Zbirka je obogaćena s 29 novih primjeraka: osobnih dokumenata (radna knjižica – austrougarska, talijanska), članskih iskaznica (Marine Kasina, Lovačkog saveza,

Udruge umirovljenika NRH, Narodnog fronta Hrvatske), dačkih svjedodžbi iz razdoblja fašizma te s nekoliko predmeta - glasovirom (Art nouveau, florealni motivi, intarzija iz 90-ih godina 19. st.), 2 plitka tanjura s logotipom Marine Kasina, držačima za ubruse.

1.2. Terensko istraživanje

- Nastavljena je suradnja s Odjelom za podvodnu arheologiju Uprave za zaštitu kulturne baštine pa su tijekom travnja i listopada 1999. pregledani podmorski lokaliteti u akvatoriju Istarske županije i snimljeno stanje zaštićenih lokaliteta (putničkog parobroda "Barun Gautsch" i minolovca "Coriolanus"). Zbirka pomorstva obogaćena je za 3 nova predmeta.
- U nastojanju da se zabilježe najvažniji događaji iz političkoga, gospodarskoga, kulturnoga i inog života Istre, za Zbirku filmskih i videozapisa prikupljeno je 480 minuta videozapisa.
- Tijekom predizborne kampanje do 31. prosinca 1999. g. prikupljeno je 258 predmeta promidžbenog karaktera (plakata, letaka, zastavica, naljepnica, suvenira – uporabnih predmeta) političkih stranaka, neovisnih lista i nevladinih udruga koje su bile aktivne na teritoriju VII. i VIII. izborne jedinice tijekom predizbornih i izbornih kampanja za parlamentarne izbore 3. siječnja 2000. g.

1.3. Darovanje

Fundus Muzeja obogaćen je sa 74 predmeta:

- Zbirka oružja i vojne opreme: 40
- Zbirka starih karata: 1
- Zbirka fotografija: 2
- Zbirka gradskog života: 1
- Zbirka starih razglednica: 30.

2. ZAŠTITA

2.1. Preventivna zaštita

- 47 fotografija zaštićeno je beskiselinim papirom.
- 470 razglednica pohranjeno je u posebne albume.
- Zaštićeno je i spremljeno 29 starih zemljovida.

2.3. Restauracija

- Uz pomoć vanjskih suradnika i suradnjom s Hrvatskim restauratorskim zavodom u dijelu pripreme građe za izložbeni projekt *Gruss aus Pula – Pula u turističkim*

vodičima na prijelazu stoljeća, projekta dopune stalnog postava, procjene ugroženosti i osiguranih sredstava, konzervirano je i restaurirano 10-ak predmeta odnosno cjelina.

- Očišćena je, konzervirana i restaurirana paradna sablja austrijskoga mornaričkog časnika M-1862 (2), sablja časnika austrijske konjice M-1850, sablja austrijske konjice M-1861, sablja austrijske pješadije M-1861, sablja časnika austrijske konjice M-1904, paradna sablja austrijskoga vojnog činovnika M-1848-1916, paradna sablja željezničkog činovnika iz vremena K.u.K.
- Na pušci tančici, paljenja na kremen – tipa *čibuklija* očišćeni su i konzervirani, metalni dijelovi, a drveni su dijelovi popravljani i politirani. Na kundaku su učvršćene i restaurirane aplikacije od sedefa koje su nedostajale; izrađena je i montirana nova alka za remen te nova šipka za nabijanje.
- Glasovir je očišćen, skinuta je politura *schellaka* i površine su pripremljene za novi nanos laka.
- Nakon što je 1998. g. ispitana starost i vrsta drveta, svojstva i slojevi boje na dva ornamenta s pramčanih bokova broda (6,5 x 2 m) s kraja 17. st. i sastavljen program zaštite – sanacije i restauracije, 1999. g. započeti su restauratorsko-konzervatorski radovi. U prvoj fazi učvršćeni su ostaci boje, očišćene površinske naslage, konzerviran nosač, zatvorene raspukline, učvršćeni spojevi i rezbarenjem obnovljena oštećenja i dodani dijelovi koji su nedostajali.
- Obavljena je desalinizacija i s predmeta izronjenih tijekom obilaska zaštićenoga podmorskog lokaliteta, tj. putničkog broda "Barun Gautsch", (šalice za bijelu kavu s tanjurićem, noćne posude) skinute su kalcificirane naslage.

3. DOKUMENTACIJA

3.1. Inventarna knjiga

Inventirano je ukupno 468 inventarnih jedinica.

Zbirka filmskih zapisa i videozapisa

- 115 jedinica (540 minuta videozapisa)

Zbirka oružja i vojne opreme

- 9 inventarnih jedinica

Zbirka starih razglednica

- Obradeno je 300 inventarnih jedinica. Sve obradene razglednice zaštićene su i pohranjene u odgovarajuće albume.

Zbirka pomorstva i brodogradnje

- 14 inventarnih jedinica

Zbirka odličja, medalja i plaketa

- 20 inventarnih jedinica

3.2. Katalog muzejskih predmeta

- Zbirka filmskih zapisa i videozapisa: 30 jedinica
- Zbirka odličja, medalja i plaketa: 21 jedinica
- Zbirka oružja i vojne opreme: 5 jedinica

3.3. Fototeka

Fototeka je povećana za 463 jedinice.

3.4. Hemeroteka

Hemeroteka Muzeja obogaćena je s 35 priloga iz domaćega i stranog tiska o Muzeju i njegovim aktivnostima.

4. KNJIŽNICA

4.1. Nabava

- Kupnja: 34 knjige
- Dar: 4 knjige
- Razmjena: 27 knjiga, monografija, časopisa odnosno kataloga

6. STRUČNI RAD

6.1. Ekspertize

- Obavljena je determinacija i procjena vrijednosti za više od 2 000 predmeta. U ukupnom broju više od 95 % čine procjene vrijednosti razglednica.
- Kustosi Muzeja napravili su 20-ak usmenih ekspertiza.

6.2. Posudbe

- Građa iz fundusa dana na posudbu ekipi Interfilma i HTV-u za potrebe snimanja igranog filma *Maršal* redatelja Vinka Brešana: 34 predmeta (ratna izdanja novina, brošure, fotografije, Štafete mladosti)
- Muzeju za umjetnost i obrt, za projekt *Historicizam u Hrvatskoj*: 9 fotografija s tematikom gradskoga i pomorskog života grada Pule s kraja 19. odnosno početka 20. st.
- Muzeju za umjetnost i obrt: 14 razglednica s motivima vojnih, kulturnih i stambenih objekata - simbolima gospodarskoga i društvenog uspona grada s kraja 19. i početka 20. st.
- Sveučilišnoj knjižnici Pula i udruzi Viribus Unitis 85 predmeta (fotografija, maketa, ulja na drvu) za izložbu *Carsko kraljevska mornarica u Puli – K.u.K. Marine in Pola*
- Za tekst dr. Jasne Galjer o pulskom arhitektu, slikaru i skulptoru Enricu Trolisu: obavljen izbor i posudena građa iz ostavštine – crteži, skice na blok papiru, projekti i fotografije izvedenih objekata u Puli; ukupno 27 predmeta.
- Za projekt *Filmski vikend u Oprtlju*, na trećem susretu filmskih djelatnika Hrvatske, Slovenije i Italije, iz Zbirke filmskih i video zapisa: dokumentarni filmovi *Puljske usporedbe* i *Istina o Puli*. Oba filma prikazana su u programu Dana hrvatskog filma.

6.3. Djelovanje u strukovnim društvima

- Stručni djelatnici aktivni su članovi strukovnih društava: Društva muzealaca i galerista Istre, Hrvatskoga muzejskog društva, Društva za povijest i kulturni razvoj Istre.
- Stručni djelatnici članovi su Uredništva časopisa *Histria Historica*, glasila Društva za povijest i kulturni razvoj Istre; Savjeta časopisa za kulturu i turizam (Kroatische Adria) Hrvatsko - njemačkog društva (Split) i Predsjedništva Društva muzealaca i galerista Istre.

6.4. Sudjelovanje na kongresima, seminarima

- Stručni djelatnici Muzeja sudjelovali su na znanstvenom skupu – okruglom stolu *Pula u osvjet novog tisućljeća* (Pula, 8. srpnja 1999.). Dr. D. Mandić održao je izlaganje *Prilog istraživanju demografskih i narodnosnih promjena na području grada Pule 1857.-1991.*

- Stručni djelatnici Muzeja sudjelovali su na Prvom kongresu hrvatskih povjesničara posvećenom temama: *Hrvatski nacionalni i državni identitet i kontinuitet i Suvremena hrvatska historiografija* (Zagreb, 8.-11. prosinca 1999.). U sekciji Povijest i demografija dr. D. Mandić održao je izlaganje *Demografske i narodnosne promjene na području grada Pule u kontekstu općih političkih i gospodarskih prilika (1857.-1991.)*.

6.5. Publicistička djelatnost stručnih djelatnika

- Kešac, Gracijano. *Izvešće o radu Povijesnog muzeja Istre u 1998. godini*. // MG, godišnjak muzealaca i galerista Istre. V. (1999.), str. 8-10.
- Kešac, Gracijano. *Izložbe u 1998. godini*. // MG, godišnjak muzealaca i galerista Istre. V. (1999.), str. 68-78.
- Mandić, Davor. *O izložbi Grüss aus Pula / Pula u turističkim vodičima na prijelazu stoljeća*. // MG, godišnjak muzealaca i galerista Istre. V. (1999.), str. 52-53.
- Mandić, Davor. *Izveštaj o radu Društva (od 6. siječnja 1998. do 23. prosinca 1998.)* // MG, godišnjak muzealaca i galerista Istre. V. (1999.), str. 61.
- Mandić, Davor. *Priča o gradu na prijelazu stoljeća*. // Pula Pola list grada Pule. III, 5 (1999.), str. 9.

6.6. Stručno usavršavanje

Stručni djelatnici sudjelovali su na seminaru *Arhivi, knjižnice, muzeji: mogućnosti suradnje u okruženju globalne infrastrukture*, Rovinj, studeni 1999. (Gracijano Kešac, Marija Mogorović).

6.8. Ostalo

6.8.1. Stručna pomoć

- Dr. Ivi Periću iz Zagreba pripremljene fotografije (Istarska sabornica) za knjigu *Hrvatski državni sabor 1848.-2000.*
- Gđi Marici Vrbanac pripremljena povijesna građa o Prvoj oblasnoj konferenciji AFŽ-a za Istru, održanoj u blizini sela Rašpora, u srpnju 1944. g. (dokumenti, novinski članci i literatura)
- Josipu Folu dani podaci o austrougarskom bojnom brodu "Viribus Unitis" s posebnim osvrtom na njegovu sudbinu nakon potapanja u pulskoj luci 1918. g.
- Ogranku Matice hrvatske Buje za književno-povijesni zbornik Bujština 99: fotografije, dokumentacija (ekspertiza, memoarska građa, dokumentacija o zaštiti, sanaciji i rekonstrukciji) jedinoga sačuvanog čamca tipa *topo* koji se koristio na dijelu sjeverozapadne Istre.
- Suzani Kalebić: pripremljeni podaci o fortifikacijskoj arhitekturi na području grada Pule iz vremena K.u.K. (fotografije, literatura)
- Obitelji Vicić dani podaci o datumu i mjestu ukopa Balde Vicića na Mornaričkom groblju u Puli

6.8.2. Revizija

U razdoblju od prosinca 1998. do kolovoza 1999. g. (na temelju obveze koja proizlazi iz Zakona o muzejima) obavljena je revizija svih 14 zbirki Muzeja, te je utvrđeno da stanje građe i dokumenata odgovara stanju u knjizi ulaska i knjigama inventara. Nedostaju 4 predmeta u Zbirci gradskog života (jastučić za tintu, inv. br. 11-G; članska iskaznica Radničkog saveza Labin - Federazione dei

lavoratori, Albona iz 1925. g., inv. br. 39-G; članska iskaznica Generalne konfederacije rada - Saveza radničkih komora u Trstu, inv. br. 40-G; članska iskaznica Talijanske federacije rudara pri Generalnoj konfederaciji rada i Internacionalnoj federaciji rudara iz 1921. g., inv. br. 42-G) i 1 predmet u Zbirci oružja i vojne opreme (teška strojnica, omnibus, 1915., otuđen i prijavljen Policijskoj upravi Pula 7. srpnja 1996. g.).

Od lipnja /srpnja 1999. u funkciji je i druga, nova čuvaonica pa se pretpostavlja da je pri novom prerazmještanju građa pogrešno spremljena.

7. ZNANSTVENI RAD

7.1. Tema i nositelj projekta

- Nastavak rada na znanstvenom projektu istraživanja demografskih i narodnosnih kretanja u Istru (dr. D. Mandić)
- Nastavljen rad na projektu istraživanja ljudskih gubitaka u Prvome i Drugom svjetskom ratu, između dva rata i nakon Drugoga svjetskog rata
- Rad na bibliografskim jedinicama za Hrvatski leksikografski zavod "Miroslav Krleža" (dr. D. Mandić).

7.2. Publicirani radovi

- Mandić, Davor. *Grüss aus Pula – Pula u turističkim vodičima na prijelazu stoljeća; Pola nelle guide turistiche al trapasso del secolo; Pola in den Fremdenführern um die Jahrhundertwende; Pula in the tourist guides at the turn of the century*. Pula: Povijesni muzej Istre Pula; Grad Pula, 1999., str. 4 – 42.
- Mandić, Davor. *Katalog – Catalogo – Katalog – Catalogue Grüss aus Pula - Pula u turističkim vodičima na prijelazu stoljeća; Pola nelle guide turistiche al trapasso del secolo; Pola in den Fremdenführern um die Jahrhundertwende; Pula in the tourist guides at the turn of the century*. Pula: Povijesni muzej Istre Pula; Grad Pula, 1999., str. 43 – 59.

9. IZLOŽBENA DJELATNOST

- *Grüss aus Pula - Pula u turističkim vodičima na prijelazu stoljeća; Pola nelle guide turistiche al trapasso del secolo; Pola in den Fremdenführern um die Jahrhundertwende; Pula in the tourist guides at the turn of the century*. Budimpešta, 23. ožujka –1. travnja 1999. Pula, Gradska palača Pula, Povijesni muzej Istre, 4. svibnja – 30. listopada 1999. Autor stručne koncepcije, izbor izložaka i fotografija: dr. Davor Mandić
Autor likovnog postava: Armando Debeljuh
Planirani uzvratni posjet predstavnika grada Pule gradu Budimpešti razlog je pokretanju izložbenog projekta *Pula na prijelazu stoljeća – priča o jednom gradu*. Naime, tijekom 1998. i početkom 1999., nakon opsežnih istraživanja, pripremljena je povijesna izložba *Grüss aus Pula*. Izložbu čini 8 tematskih cjelina: *Pula – glavna ratna luka Austro-Ugarske Monarhije; Pomorski arsenal, Pula – pomorska utvrda; Marine Kasino; O željezničkim i brodskim vezama; Pula – grad na sedam brežuljaka; San Policarpo; Turizam na prijelazu stoljeća i Kupelwieserovi Brijuni*. *Vodič kroz Pulu, Brijuni i okolice s prijelaza stoljeća* osnovna je informativna potka na temelju koje je jezikom struke ispričana priča o gradu.

Tri su joj osnovne uporišne točke: opće prilike u gradu sredinom 19. st., Pula oko 1900. godine i Pula 1998. Izložbu čine tekstovi, fotografije, dijapozitivi i filmovi, te izbor muzejskih predmeta (više od 120).

10. IZDAVAČKA DJELATNOST

10.1. Tiskovine

Vodič

- *Grüss aus Pula – Pula u turističkim vodičima na prijelazu stoljeća: Pola nelle guide turistiche al trapasso del secolo; Pola in den Fremdenführern um die Jahrhundertwende; Pula in the tourist guides at the turn of the century*; katalog Povijesnog muzeja Istre br. 3. Tekst: Davor Mandić, prijevod Elis Barbalich. Pula: Povijesni muzej Istre 1999. 66 str., ilustr.

Plakat

- Plakat za izložbu *Grüss aus Pula*, održanu u Budimpešti (50x100 cm; oblikovanje Armando Debeljuh)
- Plakat za izložbu *Grüss aus Pula*, održanu u Puli (50x100 cm; oblikovanje Armando Debeljuh)

11. EDUKATIVNA DJELATNOST

11.1. Specijalna vodstva

- U sklopu nastave zavičajne povijesti, suradnjom s nastavnicima povijesti u školama, organizirani su posjeti učenika osnovnih i srednjih škola. Održana su 33 predavanja, odnosno vodstva kroz stalni postav ili izložbu (ukupno 832 učenika posjetitelja).
- Organiziran je posjet i vodstvo djece predškolske dobi pulskih vrtića – 5 skupina (244 djeteta).
- Pripremljen je i organiziran posjet i vodstvo za Chrisa Newberyja po istarskim arheološkim lokalitetima, utvdama, spomenicima kulture, Tvornici duhana Rovinj i muzejima Istre (Pula, Rovinj, Poreč).

11.3. Predavanja

- Tijekom ožujka 1999. kao gost Povijesnog muzeja Istre u Puli je boravio gosp. Chris Newbery, ravnatelj Royal Marine Museuma iz South Hampshirea. Za članove Društva muzealaca i galerista Istre održao je predavanje na temu *Tvrđave – spomenici kulture i njihova valorizacija*.
- U listopadu 1999. g. skupina umjetnika HDLU-a Istre (Alen Floričić, Silvio Šarić, Tomislav Brajnović) i američke umjetničke skupine Mobiu (London Rose i Marilyn Arsem) izveli su performance i izložbu instalacija kao dio zajedničkog projekta *Usvajanje slobode*.

12. ODNOSI S JAVNOŠĆU (PR)

12.1. Press

Suradnju s novinarima radijskoga i TV programa ostvarivali su prema prilikama, svi stručni djelatnici Muzeja obavještavajući medije o djelatnosti, programima i projektima Muzeja, o čemu su izvještavali HRT – Županijska kronika, TV Nova, TV Nit, TV Kopar, radiopostaje Zagreb I, Pula, Maestral i Istra te tiskovine Večernji list, Jutarnji list i Glas Istre.

12.2. Sudjelovanje u televizijskim i radijskim emisijama

- TV Nova - Nedjeljno popodne, 15-minutna emisija o izložbenom projektu *Grüss aus Pula* i dojmovima s otvorenja izložbe i boravka u Budimpešti (18. travnja 1999.)
- Treći program Hrvatskog radija: 30-minutna emisija Iz riznice kulturne baštine - povod Poštanski miljokaz kod Sv. Lucije; tema: *O razvoju i ustrojstvu poštanske službe u Istri u 19. stoljeću*
- Emisija o kulturi Gladius, Hrvatski radio - Radiopostaja Pula; tema: *O programima i planovima u 1999.* (lipanj 1999.)
- Emisija Plavi val; tema: *O potonulim brodovima na području akvatorija Istarske županije – problemi i zaštita* (26. listopada 1999.).
- Radio Maestral, sudjelovanje u emisiji u povodu Dana grada Pule (4. svibnja 1999.) prijenos otvorenja izložbe *Grüss aus Pula*

14. UKUPAN BROJ POSJETITELJA

Povijesni muzej Istre u 1999. g. posjetilo je 19 699 posjetitelja.

Broj posjetitelja u odnosu prema prethodnoj godini veći je za 9,6%. Povećao se i broj skupnih posjeta (45 skupina - 1 069 posjetitelja). Taj je broj u odnosu prema prethodnoj godini povećan za 312 %.

15. FINANCIJE

15.1. Izvori financiranja

• Istarska županija:	58 %
• Grad Pula:	27,5 %
• RH - Ministarstvo kulture:	2,5 %
• Vlastiti prihodi:	12 %

15.2. Odnos troškova za materijalne i programske djelatnosti u odnosu prema ukupnom prihodu muzeja

Udio materijalnih troškova i troškova za programsku djelatnost u ukupnom prihodu iznosi 50,69 %:

• materijalni troškovi:	20,60 %
• troškovi programa:	30,09 %

15.3. Investicije

Radni i izložbeni prostor Muzeja smješten je u staroj niskoutvrđnoj fortifikaciji iz sredine 17. st. Slijedom potreba i planova razvoja institucije dovršen je elaborat *Kaštel Pula - prostorni razvitak i programska studija*, idejni projekt ugrađen u PUP grada Pule te odobren od Uprave za zaštitu kulturne baštine zaključno s 1990. g. Sljedećih godina, 1991., sukladno studiji i vlastitim mogućnostima, istražena je, dokumentirana, sanirana i konzervirana istočna kortina; 1996./97. južna kortina – šetnica, a 1999. g. sredstvima iz županijskog proračuna i vlastitim sredstvima dovršen je dio radova na zapadnoj kortini. Dopršeni su i radovi započeti potkraj 1998. – sanacija i adaptacija sanitarnih čvorova za posjetitelje i djelatnike Muzeja (sukladno zakonskim propisima), te adaptacija unutrašnjeg prostora – knjižnica, čuvaonica.

Vrijednost radova nakon njihova završetka, uključujući bravarske radove, iznosi 151 700,00 kn.